Anul XLVI Nr 258

Pagini EXEMPLARUL { În țară 3 lei / În străinătate 6 lei } 10 Pagini

Luni 5 Noembrie 1928

ABONAMENTE
ÎN ȚARA — STRAIN.
Lei 200 | 3 Luni | 460
„ 380 | 6 „ | 880
„ 750 | 12 „ | 1700
Pe lună 80 lei

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ ȘTIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE și TELEFONICE

ABONAMENTE la „VEȘELIA" „Universul Literar" „Ziarul Călătorilor" Câte 220 lei în țară 440 lei în străinăt. pe un an

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

Director: STELIAN POPESCU

Redacția și Administrația: București, str. Brezoianu, 11

TELEFON: Direcția 313/72—364/64 Administrația 313/71 Secretariatul de Redacție 356/43 Redacția: Coresp. cu provincia 302/98—335/31

Dela Rothermere, la Bernard Shaw

Cehoslovacia a sărbătorit de curând, cu un fast deosebit, împlinirea a zece ani dela constituirea ei. N'au lipsit omagiile foarte călduroase, — și toate meritate, — pentru exemplul de ordine și de disciplină pe care tânăra Republică îl dă în concertul națiunilor europene.

Personalități de marcă au subliniat cu entusiasm, în acelaș timp, spiritul de justiție care domnește în interiorul Statului vecin, amic și aliat României, spirit de justiție care se poate da ca model, în special în ce privește regimul aplicat minorităților.

In acest domeniu, — în care Ungaria de după război excelează prin denunțurile sale adresate oricând și oricui, semnalând fapte izvorîte dintr'o imaginație maladivă, — guvernul din Budapesta a trebuit să primească o cuvenită lecție publică de neuitat.

Scriitorul Bernard Shaw, după ce, într'o observațiune plină de bun simț, arată cât de necugetată e acțiunea neguțătorului Rothermere, care se amestecă într'o chestiune care nu-l privește și cu care toată lumea știe că nu are nicio legătură, face o admirabilă caracterizare a mentalității ungurești.

„Dacă aș fi pus să aleg între a fi un mineritar ungur aflat sub stăpânire cehoslovacă, sau un cehoslovac sub stăpânire ungurească, — zice Bernard Shaw, — aș fi de o mie de ori mai bucuros să mă găsesc în prima situație !"

Bernard Shaw scrie și subscrie o asemenea declarațiune știind că ea e destinată să fie dată publicității, și adaogă : „Ungaria este foarte rău notată pentru purtarea ei față de locuitorii de altă naționalitate", încheind, cu sarcasmul ce-l caracterizează, prin fraza următoare : „Sper că neînțelegerile dintre Cehoslovacia și Ungaria vor fi rezolvate în mod amical, dar n'aș sfătui pe nimeni să-l aleagă pe Rothermere ca arbitru !"

Mai limpede și mai categoric nici nu se poate să fie cineva, și în același timp nici mai în nota justă a realității.

Două judecăți, foarte deosebite ca structură și diametral opuse în ce privește buna credință ce stă la baza lor, se găsesc față în față.

D. Rothermere, ziarist improvizat și diplomat de carnaval, cuprins în mod subit de o preocupare medievală, ar vrea să vadă reîntronat regimul în care Ungaria ținea sub călcâi milioane de oameni.

Ambasador stângaciu, — ca să nu-i zicem direct ridicol, — al unei cauze nenorocite și definitiv judecate, d. Rothermere e redus la justele sale proporții, de către omul de gândire și de bun simț care e scriitorul, cu strălucită reputație mondială, Bernard Shaw.

Să sperăm că, cel puțin de data aceasta, Budapesta va înțelege și va ruga pe prezumțiosul sprijinitor al jalbelor sale să renunțe la pledoariile cari l-au pus într'o lumină atât de specială pe el și Ungaria.

Afară numai, — bine înțeles, — de cazul când Budapesta nu-l va reclama pe d. Bernard Shaw la Liga Națiunilor, că a atentat la existența Statului unguresc, lucru care se prea poate, având în vedere oamenii și procedeele.

Insemnările mele

La Cluj

Am revăzut Clujul, Mercuri. Se făceau pregătiri pentru ziua morților catolici.

In toate părțile, flori, flori multe, flori frumoase, de câmp, de grădină, și ici-colo de seră. Belșug de flori. Și de lumânări. Pe toate străzile, transformate în târg. Seara, lumea se duce la cimitire cu maldăre de flori și lumânări, să acopere mormintele, toate mormintele și să aprindă lumânări. Nu numai la mormintele rudelor și prietenilor, ci la toate. Pietatea nu-i singulară și nu face distincție. Se revarsă totală, înfrățește și înnalță.

Și 'n ziua aceea, Mercuri, la Cluj e târg. Târg mare, cu mărfuri de tot felul rânduite pe toate străzile. Zarzavaturi pentru iarnă și haine; obiecte pentru gospodărie și țesături, — chiar în fața Universității erau așezați negustorii specializați în vânzarea lăzilor, necesare gospodăriilor dela țară. Am văzut numai modele ungurești de desenuri și coloratură..

Era un forfot impresionant.

Dar mai impresionant decât du-te vino al târgoveților și gospodinelor era șirul de studenți și studente, aproape toți cu șepci, roind între Universitate și bibliotecă și în orele post școlare, pe strada Regele Ferdinand mai ales.

Voinici și voioși. Era un vuet de sănătate tinerească, de graiu românesc neaos, de camaraderie respectoasă.

Mi s'a spus (mi-au spus și studenți și profesori) că este în Cluj o atmosferă universitară de Heidelberg. De aceasă colegialitate și de harnică stăruință.

Mi s'a vorbit cu entuziasm de rodnica muncă a societății studenților în medicină.

In fiecare Duminică, membrii acestei societăți studențești se duc în sate, adună populația și-i vorbesc cum trebue să se îngrijească de sănătate, cum să se apere de boale și-i arată la cinematograf ce trebue să știe.

Aceleași cuvine bune mi s'au spus de Centrul studențesc.

Voioșia și hărnicia disciplinată a studenților clujeni împletesc și sporesc nădejdile de deplină romanizare.

B. Cecropide

EVITAREA unei greve in Polonia

Varșovia, 2 (Rador). — Reprezentanții patronilor și lucrătorilor din ramura transporturilor în portul Gdynia, care declaraseră greva, au semnat la ministerul muncii un protocol prin care supun procedurii de arbitraj conflictul în chestiunea salariilor.

Sindicatul transporturilor a revocat ordinul de grevă.

Realegerea președintelui Cubei

Londra, 2 (Rador). — Ca președinte al republicei Cuba a fost reales pe un nou termen de șase ani actualul președinte Machado.

D. Baldwin, ales rector al Universității din Glascow

D. BALDWIN

Londra, 2 Noemb. (telegr. particulară). — Primul ministru Baldwin a fost ales, cu o majoritate de 66 voturi, rector al universității din Glascow. El obținu 1044 voturi, candidatul național 978, cel liberal 396, iar cel laburist 226 voturi.

LUPTA

Cu ocazia acestei alegeri, s'a desfășurat „lupta" obișnuită între diferitele partide ale studenților universității ,cari au încercat, reciproc, să împiedice pe adversarii lor să pătrundă în sala de vot. S'au aruncat, în total, 60.000 ouă clocite.

Guvernul a demisionat

Inalta Regență a început consultările

Eri dim. la ora 11 s'a ținut un consiliu de miniștri la președinția consiliului.

D. Vintilă Brătianu a făcut Consiliului o expunere asupra împrumutului după ultimele știri telegrafice sosite din streinătate.

După telegramele primite rese, că contractul de împrumut e pe cale de realizare.

Eri dimineață s'a comunicat din Paris că grupul german a aderat la lansarea împrumutului. Reprezentanții bancherilor germani cari vor lua parte la împrumut se află la Paris.

A mai aderat la împrumut și marea bancă din America, Dillon Read.

Se anunță, că până la 15 Noembrie sunt de acord ca emisiunea să poată fi realizată .

Se anunță ca probabilă sosirea în cursul săptămânii viitoare a delegatului bancherilor străini.

De la Berlin se știe că au sosit acolo d-nii I. Lapedatu și N. Petrescu Comnen, cu forma definitivă a convenției, ce trebuie semnată aducând cu ei și plenipotența de semnare.

Comunicatul guvernului

Guvernul a dat următorul comunicat :

„Negocierile în vederea stabilizării și împrumutului fiind aproape terminate, d. Vintilă Brătianu a considerat, că era necesar pentru asigurarea aplicațiunii și continuității politicii de consolidare financiară, să sfătuiască formarea unui guvern de solidaritate și concordie națională.

Nereușind să obțină acest rezultat și fiind pus în imposibilitate de a continua cu eficacitate misiunea sa, d. Vintilă Brătianu, șeful guvernului, a remis azi Sâmbătă 3 Noembrie, Inaltei Regențe, demisia cabinetului".

Consiliul de Regență

La 11 și jum. a sosit la reședința Inaltului Patriarh, d. G. Buzdugan, membru în Inalta Regență și după un sfert de oră A. S. R. Principele Regent Nicolae al României.

Consiliul de Regență a primit la ora 11 și jum. pe d. C. Hiott, ministrul Casei Regale.

La ora 11 și 45 Inalta Regență a primit pe d. Vintilă Brătianu, presedintele consiliului de miniștri, care a prezentat un memoriu și a făcut o scurtă expunere asupra situației politice, apoi a prezentat Inaltei Regențe demisia guvernului.

Inalta Regență, după o deliberare de o jumătate de oră, a primit demisia guvernului și a început consultările.

CONSULTARILE INALTEI REGENȚE

Inalta Regență a primit demisia guvernului și a început consultările șefilor de partide.

Eri d. a., au fost consultați d-nii C. Nicolaescu, președintele Senatului, și N. N. Săveanu, președintele Camerei.

Pentru azi Duminică sunt invitați la Regență șefii de partide în ordinea următoare: la ora 11 dim. d. general Averescu, șeful partidului poporului; la ora 12 d. Iuliu Maniu, șeful partidului național-țărănesc; la ora 4 d. a., d. prof. N. Iorga, șeful partidului național; la ora 5, d. dr. N. Lupu, șeful partidului țărănesc.

De asemenea a fost invitat prin radio și d. N. Titulescu, ministrul României la Londra, să vie cât mai repede în țară.

D. Vintilă Brătianu a recomandat Inaltei Regențe între altele constituirea unui guvern de solidaritate și concordie națională care să lucreze împreună cu actualele Corpuri Legiuitoare cu un mandat determinat de câteva luni pentru a vota legile privitoare la împrumutul de stabilizare și câteva reforme urgente precum și bugetul.

Majoritățile parlamentului a fost convocate la o consfătuire la Senat Sâmbătă la ora 4 d. a.

Consfătuirile partidelor de opoziție

Comitetele executive și de direcție ale partidelor din opoziție: național-țărănesc, național și al poporului au fost convocate la consfătuiri sub președinția șefilor partidelor respective Iuliu Maniu, N. Iorga, general Averescu.

Apărarea națională e apărare contra războiului

— Declarațiile unui fost ministru francez —

Paris, 3 (Rador). — Cu ocazia inaugurării monumentului ridicat la Verdun, în cinstea morților căzuți în luptele date în această regiune, d. Maginot, fost ministru, actual deputat, și președinte al comisiunii armatei la Cameră, a pronunțat un discurs în care a tratat chestiunea raporturilor franco-germane, subliniind că apărarea națională organizată cât mai temeinic, este cea mai sigură apărare împotriva războiului. D-sa, în concluzie, a declarat că în acest scop, nu trebuie să se pună capăt în mod prematur ocupării Renaniei.

INȚELESUL DECLARAȚIILOR D-LUI MAGINOT

Relativ la discursul pronunțat de d. Maginot, ziarul „Le Figaro" scrie : dacă d. Maginot insistă, aceasta înseamnă că circulă și știrea că pentru a se favoriza conversațiunile relative la revizuirea planului Dawes, se ia în considerație evacuarea rapidă a zonei Coblenz, a cărei ocupare trebuie să dureze până în 1930. Astfel evacuarea celei de a treia zone, prevăzută pentru anul 1935, ar fi în mod fatal făcută anterior acestui termen fixat de tratat. D. Maginot cunoscând acest eveniment, anunță în mod public aceasta, spre a permite opiniei publice să se manifeste și să exercite supravegherea necesară.

Cutremur violent în California

New-York, 3 (Rador). Un cutremur de pământ foarte violent a sguduit eri orașul Lompak și regiunea din jurul orașului Santa Barbara, în California.

Pagubele sunt foarte mari.

Toate comunicațiunile au fost distruse.

Amănunte asupra numărului victimelor lipsesc.

Franța își cinstește eroii

Paris, 2 (Rador). — **Azi fiind ziua pomenirii morților, la Paris și în toată Franța au avut loc ceremonii impresionante în amintirea celor căzuți în război. O patrulă de avioane a plecat dimineața dela Le Bourget, ducându-se să arunce flori în valurile Atlanticului, în memoria aviatorilor pieriți pe când voiau să troacă Oceanul.**

Colonia franceză cinstește memoria eroilor francezi morți pe pământ românesc

La mormântul eroului necunoscut

O problemă de aritmetică

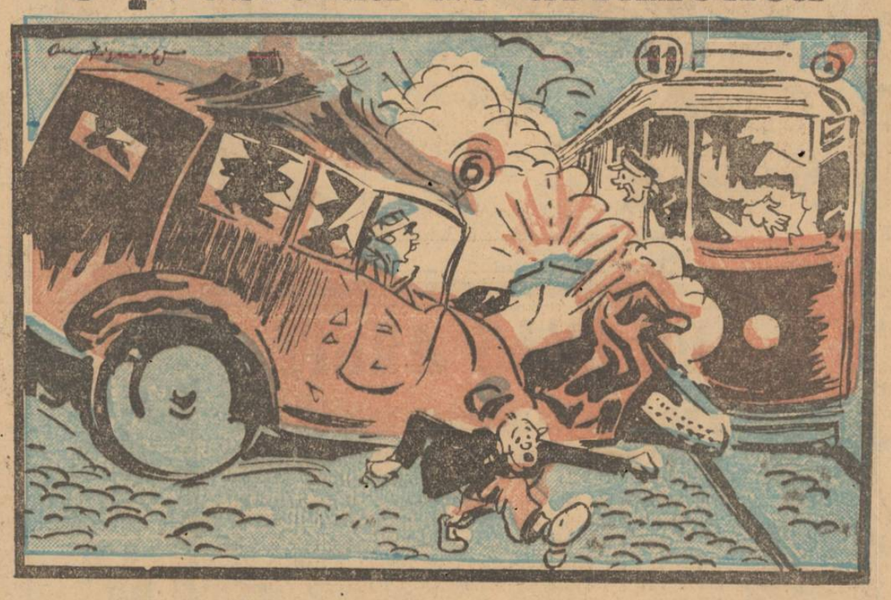

De câte ori intră 6 în 11?...

Tratativele greco-iugoslave

— Contrapropunerea iugoslavă —

Atena, 2 (telegr. part.). — *Ministrul Greciei la Berlin a comunicat guvernului din Atena, că guvernul iugoslav a răspuns printr'o contra-propunere la propunerea Greciei relativă la regularea chestiunei deschise între ambele țări.*

Presa de opoziție scrie că această contra propunere a Iugoslaviei este în contrast cu protocolul semnat între d-nii Venizelos și Șumencovici.

Oficial, nu s'a dat încă nici un comunicat asupra contra propunerii Iugoslaviei.

FILME

— Cine va reuși în America ? Smidt, sau Hoover ?

— Atârnă de cum s'o rosti poporul : pentru sau contra alcoolului.

Un vecin de cafenea intră în vorbă :

— Ce naivi sunteți !

— De ce ?

— Credeți în mod serios în regimul-sec din Statele-Unite ? El există numai pentru gugumani. Cine vrea, bea. Poate că plătești mai mult, dar bei oricât. Și când ești invitat la masă, și când ești în localuri publice, găsești tot ce poftești. Numai să ceri și să numeri.

— Atunci, ce este cu legea, cu contravențiile, cu asvârlirea butoaelor în ocean ?

— Vrei să vezi ce este ? Ascultă, te rog.

„Acum doi ani, mi-am pus carnea în saramură și am făcut rost de ceva parale. M'am învârtit apoi de o misiune, ca ori ce român ce se respectă. Și m'am îndreptat spre America. La New-York, între alte surprize, avui una impresionantă. Un fost coleg de gimnaziu, repetent de două ori și dat afară din școală, făcuse pe ucenicul de tinichigerie în București, până într'o zi, când trecuse oceanul cu un grup de deznădăjduiți.

— Cu ce te ocupi ?

— Nu interesează. Fapt e că trăesc în mod onorabil. Am să-ți fac rost să nu te coste nici un ban, cât oi sta aci.

A doua zi, mă pomenesc cu el.

— Mergi cu mine ?

— Unde ?

— La meeting.

— Ce meeting ?

— Contra alcoolului, contra vânzătorilor și consumatorilor de spirtoase, pentru regimul sec.

— Nu mă interesează asta.

— Trebue să te intereseze, din moment ce ți se plătește.

— ? !

— Nu face ochii mari. Uite banii.

— De unde ?! Cine ?!

— Contrabandiștii !

— Nu pricep nimic.

— Și e atât de simplu ! Cine crezi că duce campania contra alcoolismului ? Cine cheltuește enorm, ca să mențină regimul-sec ? Ei, ei, contrabandiștii, cari își vând contrabandele cu atât mai scump, cu cât e mai viguroasă piedica în contra băuturilor spirtoase. In ziua când alcoolurile vor fi libere, ei vor muri de foame. Pân'atunci, fac milioane de tuleri, cum ziceam eu, când eram tinichigiu în calea Văcărești.

De ce n'aș mărturisi, că m'am dus la meeting, că era lume multă și entusiastă în raport cu onorariile, că oratorii se băteau cu pumnii în piept, ca să-și apere buzunarele ghiftuite, că s'a votat în aclamațiuni o moțiune drastică în contra alcoolului—și că la sediul contrabandiștilor s'a băut până s'a luat luleaua neamțului, pentru reușita afacerilor viitoare".

Cei doi vecini dela masă s'au declarat lămuriți și au trecut la alt subiect.

Don José

Minoritarii

Tractatele de pace încheiate în urma marelui război au îmbogățit preocuparea universală cu un subiect nou, acesta este : chestia minorităților.

In adevăr, minoritățile etnice la fel cu minorii de vârstă ar avea nevoie de o protecție specială. Slabi, neputincioși, rămași fără apărare la discreția statelor unde i-a aruncat soarta, minoritarii s'au pus sub scutul Ligii Națiunilor, către care se adresează neîncetat cu reclamațiuni.

Dintre toți minoritarii din România, cei din Ardeal sunt cei mai dârzi. Dintr'o parte se pregătesc febril pentru ziua visată a revanșei, din altă parte se plâng că în România nu sunt tratați așa precum glăsuesc tratatele.

Numai naivii își pot închipui că este un singur învins din războiul de la 1914 care să nu se pregătească pentru un alt război. Toate declarațiile contrarii, toate cuvintele fățarnice rostite la tribuna de la Geneva, toate protestările pacifice sunt numai înșelătorii copilărești. Adevărul real este, că toți învinșii se pregătesc febril ; doar atât așteaptă ca prilejul prielnic să sosească.

Alaltăeri în Cameră un domn deputat a citit din proza unui literat ungur un număr de injurii la adresa neamului nostru. Dar cine se poate mira ?

Cuvintele scrise de acest literat sunt numai o nedibăcie din partea unui temperament impulsiv : cei cari nu scriu gândesc la fel, fiindcă astfel au crescut în disprețul suveran al opinciei puturoase.

Injuriile pe noi nu ne supără și nici nu ne miră. Cunoaștem, din tradiție vocabularul maghiar.

Incă de sub vechiul regim, pentru îngrijirea cailor, românii cu dare de mână aduceau grăjdarii din Ungaria. Aceștia, pe lângă aptitudini speciale de îngrijirea rasei cavaline, aveau și o pedagogie specială pentru dresarea cailor ; în primul rând era înjurătura.

La noi în țară — înjurătura trivială era necunoscută românilor. Două neamuri au adus sudalma, cum spun moldovenii : țiganii și ungurii. S'ar părea că ungurii au o virtuozitate cu totul specială.

Ceea ce s'a citit alaltăeri în parlament este doar o pagină de palidă înjurătură literară cu care nu s'ar putea urni din loc o singură copită într'un grajd. Acești oameni se cred încă pe vremurile când țineau neamul românesc sub pinten și'l puteau batjocori cu impunitate. Astăzi însă, lucrurile s'au schimbat.

Astăzi situația acestor halucinați ai grandomăniei este demnă de plâns. Căci dacă au ajuns să fie stăpâniți chiar de acea opincă pe care au batjocorit-o câteva secole în șir, ce hal mai rău ar putea avea un popor ?

Firește nu solidarizăm pe toți ungurii cu fraza injurioasă a literatului citat în Camera noastră, cunoaștem și unguri de bun simț, de și tot atât de șovini, dar injuriile acestea nouă ne fac un mai bun serviciu de cât ungurilor, căci pe noi ne țin neîncetat deștepți iar pe unguri îi fac ridicoli.

Cunoscuta vorbă : „Nu luați nimic în tragic dar luați totul în serios", este acum mai adevărată ca ori când.

Să nu ne mărginim a răspunde acestor bravade maghiare cu sfârcul ironiei, căci cu atât nu ne apărăm țara.

Să luăm în serios înștiințarea și să fim gata.

CONSTANTIN BACALBAȘA

D. Chamberlain complet însănătoșit

Londra, 2 (Telegr. part.). — „Daily Mail" a primit dela d. Chamberlain o telegramă, prin care acesta îi anunță, că este complect însănătoșit și și-a petrecut cât se poate de plăcut concediul. O autoritate în medicină a declarat unui redactor al susnumitului ziar, că însănătoșirea ministrului de externe înseamnă un triumf al metodelor mediciniste moderne, de oarece pneumonia acestuia a fost tratată cu ser.

In paradisul sovietic

ICOANA MAICII DOMNULUI SUPUSA IMPOZITULUI

Spre a împiedica procesiunile religioase, guvernul sovietic a hotărît să pună impozit pe toate icoanele purtate în procesiuni. Astfel, la o procesiune făcută în localitatea Melekes cu icoana Maicei Domnului, sovietul local a impus icoana la o taxă de 6000 ruble aur, aproape o jumătate milion de lei. Credincioșii, cari însoțeau procesiunea, au acoperit îndată impozitul, iar cu suma rămasă s'a asigurat întreținerea clerului local pe toată luna.

Unde va fi instalată fundația „Ferdinand I"

Iași, 2 Noembrie

Ministerul de război a dispus evacuarea palatului din str. Carol, în care actualmente se află instalate comandamentul teritorial al corpului IV de armată și comenduirea pieței.

După toate probabilitățile, în acest palat va fi înființată cu începere de la 23 Aprilie 1929 „Fundația Ferdinand I", lăsată ca dar Iașilor de marele Rege Ferdinand.

Instalarea fundației în acest palat va fi provizorie, urmând ca instituția să fie mutată în palatul propriu, care va fi construit pe terenul din colțul străzei Carol, spre str. Păcurari.